

Discurs de presa de possessió

14/06/2021

Senyora presidenta de les Illes Balears, autoritats, consellers, president del Consell Social, rector, **r**ectors, vicerectors, companyes i companys, estimada família i amics...

«No deixa de ser un fet curiós que, en un món impregnat d'odis irracionals que amenacen la pròpia civilització, homes i dones —vells i joves— es desvinculin totalment o parcialment de l'enutjós corrent de la vida diària per dedicar-se a conrear la bellesa, ampliar el coneixement, guarir la malaltia, alleugerir el patiment; com si els fanàtics no estiguessin alhora ocupats a difondre el dolor, la lletjor i el patiment...», amb aquestes paraules obria Abraham Flexner el seu assaig de 1939 titulat «La utilitat del coneixement inútil».

Flexner fou un educador americà d'origen jueu conegut per la seva contribució a la reforma de l'educació universitària als Estats Units i al Canadà. Però sobretot és conegut com el director fundador de l'Institut d'Estudis Avançats de Princeton, una de les institucions líders al món en recerca bàsica en les ciències i les humanitats.

I un poc més endavant hi diu: «en aquest assaig m'ocuparé de la qüestió de fins a quin punt la recerca d'aquestes satisfaccions inútils resulta ser, inesperadament, la font de la qual es deriva una utilitat mai no somiada». Continua el relat: «Les institucions d'aprenentatge s'haurien de dedicar al cultiu de la curiositat, i, com menys es desviïn per consideracions d'immediatesa d'aplicació, més probabilitats hi ha que contribueixin al benestar humà [...]. Un poema, una simfonia, una pintura, una veritat matemàtica, un nou descobriment científic; tots tenen en si tota la justificació que les universitats i els instituts de recerca necessiten o requereixen».

La resta de l'assaig està dedicat a justificar les seves reflexions a través d'exemples extrets de la Història (què fariem sense la Història, en majúscula i com a disciplina!) i a aportar-hi algunes conclusions més, com ara la següent: «La justificació de la llibertat d'esperit va molt més enllà de l'originalitat [...], ja que implica tolerància en tot el ventall de diferències humanes».

Tot un al·legat a favor del coneixement *per se*, de la llibertat d'esperit, del foment de la curiositat i l'esperit crític, del reconeixement a la diversitat. A més, l'assaig és un recordatori d'allò que la Universitat ha de ser: un ecosistema de producció i transmissió de coneixement, que fa seus els valors del pensament lliure i crític, que connecta entre

si i de manera única l'educació, la recerca i la innovació; i que, en fer-ho, contribueix a desenvolupar el talent humà: el factor clau d'èxit més important per al progrés i el benestar social.

Això és, ni més ni menys, allò que nosaltres som, allò que la Universitat de les Illes Balears –la UIB– ha esdevingut i és, per tradició i per vocació.

Una institució que, malgrat haver de fer front a les complexes vicissituds històriques, gosava partir del no-res i, en quaranta anys, situar les Illes Balears en el mapa del coneixement global en llocs destacats: entre els 74 primers del món en Oceanografia, els 100 primers en Turisme, els 300 primers en Ciències de l'Atmosfera o en Ecologia, els 400 primers en Física, o els 500 primers en Ciències de la Terra. Tot això d'entre les més de 30.000 universitats que hi ha al món, de les quals el rànquing de Xangai n'avalua 2.000 i escaig.

Realment, la UIB només és invisible per a qui no la vol veure.

Al llarg d'aquests 43 anys, la nostra universitat ha aportat a la societat en general, i a la de les Illes en particular, coneixement d'avantguarda i professionals ben formats, i un retorn econòmic que ha més que triplicat la inversió pública rebuda. Ha aportat també valor afegit al turisme, la principal indústria a les Illes, i ha fet possible l'existència de noves activitats econòmiques no vinculades al turisme, tal com demostra la RIS3 de les Illes Balears. La UIB ha permès l'accés a l'educació superior a molts ciutadans. D'aquesta manera, ha contribuït a fer individus més lliures i més crítics, i ha fet possible una major igualtat social: la base de la democràcia.

És, per tant, evident que la UIB és una font d'oportunitats. És evident que aquesta institució contribueix a l'avenç de la societat, a generar igualtat i riquesa: de la que es pot mesurar en termes diners i de la que no. En definitiva, és evident que, per a les Illes Balears, tenir una universitat no té preu, però té un gran valor.

És per tot això que avui em sent emocionat, orgullós i agraït d'encapçalar el projecte renovador que la comunitat universitària va triar el proppassat 20 de maig. Estic emocionat, orgullós i agraït de liderar un equip de dones i homes intel·ligents, treballadors i amb experiència; compromesos i cohesionats a l'entorn d'una visió compartida: la de construir la millor versió d'aquesta universitat.

Una universitat que exerceixi el rol de lideratge intel·lectual i social que li pertoca. Una institució que –des de l'arrelament i el compromís més profunds amb el territori, la societat, la llengua i la cultura– es projecti internacionalment de manera clara i decidida; i, en fer-ho, contribueixi a la modernització i al progrés social i econòmic de les Illes

Balears. Això implica millorar-ne la qualitat de vida i assolir-hi una igualtat real i efectiva d'oportunitats.

Per això, el nostre projecte per als propers quatre anys cerca donar un impuls, un impuls en tres dimensions: la dimensió de les persones, la de les funcions que la institució desenvolupa i la dels valors que li donen sentit.

Les persones: l'alumnat, el personal d'administració i serveis i el personal docent i investigador. Les funcions, allò que constitueix l'autèntica missió de la Universitat: crear i transmetre coneixement, és a dir: recerca, docència i transferència de coneixement, incloent-hi la projecció cultural, i –per poder-ho fer eficientment– l'administració i la gestió. Els valors: el valor acadèmic, el social, l'humà. El coneixement com a valor, posat al servei de l'individu i la societat.

I per donar aquest impuls hem de fer política, autèntica política universitària. Planificar primer i executar després, i posteriorment fer el seguiment i l'avaluació de les actuacions dutes a terme. Aquesta manera de fer serà un dels segells del nostre govern.

Compromesos amb la construcció d'una societat ètica, igualitària, equitativa, íntegra, el nostre projecte de govern fa seus aquests valors i s'alinea amb els Objectius de desenvolupament sostenible com a principis rectors i transversals de les actuacions que durem a terme.

Per fer tot això ens cal il·lusió, feina i finançament. La il·lusió i el treball, els posam nosaltres.

I ara ve quan la presidenta es pensa que li demanaré diners, no... (encara).

Ara és el moment d'oferir.

Diuen que el president dels Estats Units, Joe Biden, deia «no em diguis què és allò que t'importa. Mostra'm el teu pressupost i jo et diré què t'importa».

Presidenta, conseller, secretària autonòmica, director general, això és el que us oferim: una proposta de finançament honesta i transparent, basada en allò que realment ens importa i que constitueix la missió de la Universitat: crear i transmetre coneixement. A més, garantim un rendiment de comptes escrupolós.

El finançament de la recerca i la innovació a l'Estat espanyol té consideració de subvenció –al mateix nivell que les subvencions atorgades a les associacions de veïnats per a l'organització de festes populars–, mentre que l'obra pública, el foment, es considera inversió. Em sembla un error de perspectiva de dimensions astronòmiques, prova d'això

és que, com demostren els estudis, per cada euro invertit, la UIB en retorna 3,7. No hi pot haver millor inversió que la creació de coneixement i la seva transmissió, les dues missions essencials de la Universitat.

Presidenta: sé i em consta com de molt valorau el coneixement, i com de decididament apostau per la Universitat pública de les Illes, per la UIB.

Tal vegada no podem canviar la llei –encara–, però sí que podem canviar la nostra mirada, perquè això depèn, només, de nosaltres.

Us deman que el Govern que presidiu vulgui adoptar aquesta perspectiva que us propòs: considerar la despesa en creació i transmissió de coneixement una inversió, la millor inversió que es pot fer juntament amb la salut pública, que hi està relacionada, amb independència d'allò a què la llei obligui.

Us deman que impulseu l'aprovació de la Llei de la ciència, en la redacció de la qual m'honora haver participat. I aprofit aquest moment per agrair, profundament i de tot cor, la visió, la feina, el tarannà, la capacitat d'escoltar i la voluntat d'anar més enllà dels consellers que han tingut i tenen competències en matèria d'universitat, així com de la secretària autonòmica d'Universitat, Investigació i Política Lingüística i, molt especialment, de l'actual director general d'Universitat i Recerca. Moltes gràcies per haver contribuït decisivament a impulsar una política de recerca a les Illes Balears, i moltes gràcies també als seus predecessors per les seves aportacions, importants i sovint decisives, que varen fer possible arribar on som.

Us ho deman, perquè no hi ha cap país amb una política científica definida que sigui pobre. Us ho explicit, perquè la ciència –en el sentit etimològic del mot llatí *scientia*– és allò que permet una veritable transició cap a una economia basada en el coneixement, i és allò que ens salva de nosaltres mateixos i de les amenaces de l'entorn.

La UIB està molt agraïda al Govern de les Illes Balears per l'increment sostingut en la seva transferència corrent i d'inversions al llarg dels darrers anys, fins i tot en moments econòmicament difícils, i molt particularment per la reversió de la tendència negativa a partir de 2015.

L'esforç pressupostari del Govern cap a la UIB ha passat de l'1,83% de l'any 2010 a l'1,34% de 2021 (el mateix nivell que l'any 2015), la qual cosa ens situa a la cua de les universitats del G9 (les nou universitats públiques que són úniques en els seus respectius territoris autonòmics). Sabem que res no es pot fer d'avui per demà i que allò que importa és la tendència, perquè a mitjà i llarg termini aquesta inversió acabarà repercutint en la millora econòmica i social de les Illes.

Us deman, ara sí, que vulgueu augmentar progressivament el percentatge del pressupost que el Govern inverteix en la seva Universitat pública i demostrar d'aquesta manera allò que li importa.

Us deman, també, que ens ajudeu a assolir un marc pluriennal de finançament: un contracte programa entre Govern i Universitat que proporcioni la necessària estabilitat i permeti planificar i fer veritable política universitària.

Finalment, us preg que ens ajudeu a finançar les nostres actuacions de foment de la recerca a través del Programa operatiu FEDER i les infraestructures necessàries emprant de manera eficient els fons REACT. Ens agradaria comptar amb el vostre suport per participar en l'execució dels fons provinents de l'impost de turisme sostenible, i us agraïm d'antuvi el vostre ajut per fer realitat els projectes aprovats per ser finançats a través dels fons Next Generation EU.

Reiter el nostre compromís de transparència, d'estricta rendiment de comptes i, sobretot, de propostes realistes en què l'èmfasi es posi en allò que realment importa, perquè constitueix la missió de la Universitat: la producció i la transmissió del coneixement o, si ho voleu, la docència, la recerca i la transferència del coneixement. He deixat els agraïments per al final, com en els articles científics.

Tot i córrer el risc que la postdata sigui més llarga que la carta, m'hi llanç:

Necessit començar agraint profundament i sentidament al meu pare el seu exemple de vida. Ell va fer possible que jo escrigués llibres que ell no podia llegir. Sense ell i el seu exemple, jo no seria aquí. Als meus germans, la meua filla, la meua dona, als amics i amigues d'arreu i a totes aquelles persones amb qui he mantingut vincles d'afecte: les relacions de sang són un accident, el que realment importa són les relacions d'estimació, perquè són triades, lliures, i en el meu cas tinc la gran sort que les primeres es troben entre les segones. Gràcies per ser a la meua vida.

En el pla institucional, és d'absoluta justícia agrair la feina, l'actitud i l'esforç de l'alumnat, el personal d'administració i serveis i el personal docent i investigador al llarg d'aquests gairebé dos cursos marcats per la pandèmia. Em direu que «ara no toca això», però crec que cal reconèixer el magnífic comportament dels tres col·lectius en una situació tan excepcional com inesperada. Vull agrair l'excel·lent feina feta des del Consell de Direcció –en particular des dels vicerectorats de Docència, de Campus i Universitat Saludable i de Campus Digital i Transmèdia–, la Secretaria General, el Servei de Campus Digital, l'Oficina de Suport a la Docència, el Servei de Prevenció (i si deix algú, us en deman disculpes), en un temps rècord i en unes circumstàncies extremes.

Seguesc agraïnt de tot cor la tasca desenvolupada per tots els rectors que m'han precedit en el càrrec i els seus respectius equips de govern, en el sentit més ampli. Ells ens han deixat un llegat de coses bones que jo, ara i aquí, em compromet a preservar.

Gràcies, de manera molt particular, als dos rectors amb qui he treballat, la doctora Montserrat Casas i el doctor Llorenç Huguet, pel mestratge rebut. Cadascun d'ells mereix un esment molt especial no sols pel que han significat per a mi, sinó per tot allò que han fet per la Universitat, que ara i aquí seria prolix descriure.

No em sé estar, però, de recordar amb emoció la rectora Casas, na Montse: la seva visió, entrega i capacitat de treball; la confiança que va dipositar en mi com a substitut reglamentari seu i que –al capdavant– va fer possible que qui avui us parla investís rector, fa exactament vuit anys menys quatre dies, el rector que avui l'ha investit a ell, en un moment en què no podia imaginar l'acte d'avui.

Llorenç, rector i amic, els nostres cafès del dilluns al matí eren força estimulants, i no només per la cafeïna. Esper poder-los reprendre i ser jo qui posi la cafetera en marxa. Gràcies per haver confiat en mi fins i tot en moments difícils, per escoltar-me sempre, per resoldre les nostres lògiques discrepàncies amb un somriure. Gràcies per mostrar-me una forma i unes formes de gestionar. M'agradarà, en els anys a venir, comptar amb el teu consell.

Gràcies també a tots els meus companys i companyes dels diversos consells de direcció: aquells amb qui vàrem teixir complicitats, aquells que demostraren que la discrepància és compatible amb l'ètica, i aquells que no: tot ensenya, sempre que hom estigui disposat a aprendre. I així, agraesc les lliçons que he rebut, per bé que l'aprenentatge hagi estat de vegades dolorós. Tots som, però, mestres de mestres, i tots aprenem de tots.

Un esment molt especial a la secretària general que avui deixa el càrrec, i als nostres cafès del dimecres al matí: autèntiques i petites bombolles d'oxigen. Els càrrecs són temporals, les amistats no.

Igualment vull agrair als meus companys d'equip i d'aventura, tant del personal d'administració i serveis com del personal docent i investigador, la confiança dipositada en el projecte i en la meva persona; la feina feta i el compromís, la complicitat –que és allò que fa un equip d'un grup de persones–, la proactivitat i el caliu tothora, especialment en els moments més feixucs durant la campanya.

Vull agrair també, i sobretot, a la comunitat universitària la confiança dipositada en mi, en l'equip que m'acompanya i en el projecte; un projecte de tothom i per a tothom. Aquells a qui no vaig poder convèncer amb la paraula, esper poder-los convèncer amb

els fets. Fidel als meus principis, em compromet, ara i aquí, a esforçar-me per ser la millor versió de mi mateix i treballar pel màxim bé de la institució que des d'avui represent.

El futur té un origen, i l'origen és ara.

Gràcies per la vostra atenció i paciència.